

Vermogensplanning in het kwadraat

Een huis in Zwitserland, een Spaanse bankrekening, een internationaal huwelijk, steeds vaker strekt de vermogensplanning zich uit tot buiten de landsgrenzen. Dat vraagt om proactieve juridische ondersteuning, betoogt hoogleraar internationaal privaatrecht Mathijs ten Wolde.

Tekst: Jan Smit | Fotografie: Jeroen Bouman

Hoogleraar Mathijs ten Wolde, hoogleraar/adviseur

‘Het gaat niet alleen om de toepassing van het recht, maar ook om de vraag welk recht van toepassing is.’

Het oog van Mathijs ten Wolde viel afgelopen zomer bij toeval op een foto van de bruiloft van Wesley Sneijder en Yolande Cabau van Kasbergen. Niet om weg te dromen bij de schoonheid van de bruid of de entourage – het huwelijksfeest vond plaats in het prachtige Toscane – maar om geheel andere redenen. Zo’n huwelijk tussen twee Nederlanders in Italië, wordt dat eigenlijk wel erkend in Nederland? En is dan het Italiaanse huwelijksvermogensrecht van toepassing of het Nederlandse?

Beroepsdeformatie in optima forma. Ten Wolde is hoogleraar internationaal privaatrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen. Dat is de tak van het recht die in een internationale situatie uitmaakt welke wetgeving van welk land van toepassing is, welke rechtbank bevoegd is en hoe andere landen die uitspraak eventueel zullen erkennen en uitvoeren. Door de toegenomen mobiliteit krijgen steeds meer mensen met dit rechtsgebied te maken, bijvoorbeeld in de vermogenssfeer. Want of u nu expat bent, een van de vele eigenaren van een tweede huis op Curaçao of u beschikt over een buitenlandse bankrekening, in alle gevallen speelt het internationaal privaatrecht een rol.

Waarom is het privaatrecht bij de internationale vermogensplanning zo van belang? Wanneer moet u een expert inschakelen? En, hoe zit dat nu precies met dat tweede huis in bijvoorbeeld *la bella Italia*? Mathijs ten Wolde kent de antwoorden als geen ander. Hij is niet alleen hoogleraar, maar ook adviseur bij Heering Associates, een kantoor gespecialiseerd in de juridische en fiscale aspecten van internationale estate planning en de aankoop van onroerend goed. Heering, dat wereldwijd een groot netwerk heeft, is volgens Ten Wolde in Nederland een van de weinige advieskantoren die deze materie goed beheerst. ‘Er zijn zeer deskundige notarissen en ook zeer deskundige estate planners, maar er zijn er maar weinig die het internationaal privaatrecht van verschillende betrokken landen goed op elkaar kunnen afstemmen.’

Kruisbestuiving

Hoogleraar en adviseur. Twee functies die zich goed laten combineren volgens Ten Wolde. De praktijkervaring bij Heering vormt een grote inspiratiebron voor de theoretische kant van zijn vak en vice versa. Al was het maar om colleges met casussen te kunnen larderen. Studenten raken daardoor geïnspireerd. Hij spreekt uit ervaring. Mathijs Ten Wolde (47) ging in de jaren tachtig rechten studeren met het doel zich te specialiseren in het strafrecht. Maar door de aansprekende colleges van toenmalig hoogleraar privaatrecht Luc Strikwerda verlegde hij zijn koers. Van die keuze heeft hij geen spijt. Internationaal privaatrecht is volgens hem een redelijk mathematisch gedeelte van het recht. Een rechtsgebied waarop heel weinig was en is geregeld. ‘Het gewone burgerlijk recht heeft een dik wetboek. In die discipline discussieert men vaak op de vierkante millimeter. Het internationaal privaatrecht ligt nog bijna helemaal open.’ Als typische bètালেerling spreekt ook de complexiteit van het vakgebied de hoogleraar aan. Niet zelden zijn de wetten en de verwijzingen in de verschillende landen zo tegenstrijdig dat het opstellen

van een regeling doet denken aan het ontrafelen van een gordiaanse knoop. Ten Wolde: ‘Het gaat niet alleen om de toepassing van het recht, maar ook om de vraag welk recht van toepassing is. Die combinaties leiden tot uitdagingen in het kwadraat.’

Juridische achtbaan

De hoogleraar schetst een recent praktijkvoorbeeld: een Nederlander woont al dertig jaar in België. Voor zijn huis en andere bezittingen in dit land heeft hij een Belgisch testament. Tevens beschikt hij over een villa in Spanje. Ook op dit huis heeft de man een testament. Vervolgens vraagt een Spaanse notaris een Nederlandse collega om een verklaring van erfrecht die gebruikt wordt in Spanje. Vanuit Spaans perspectief wordt de vererving beheerst door de nationaliteit van de man, dus geldt dan het Nederlandse recht. Vanuit Nederlands perspectief wordt deze kwestie echter beheerst door Belgisch erfrecht. Vanuit Nederland geldt nu eenmaal dat op iemand die ten minste vijf jaar in een ander land woont het recht van dat land moet worden toegepast. En vanuit Belgisch perspectief gezien ligt de zaak weer anders. ‘Je belandt in een soort achtbaan,’ aldus Ten Wolde. ‘Je moet eerst kijken: waar woont de betrokkene? Welke nationaliteit heeft hij en waar bevindt zich het vermogen? Dan ga je per land in kaart brengen hoe de verwijzingsregels luiden en pas dan zie je waar het spaak loopt. Vervolgens komen wij met de oplossing: een document waarmee iedereen uit de voeten kan.’

Vermogensplanning up-to-date

‘Zo’n document, daar ontbreekt het nogal eens aan,’ stelt Ten Wolde. ‘Er wordt een huis gekocht, maar de volgende stappen worden overgeslagen. De vermogensoverdracht is juridisch niet geregeld. Als er iets gebeurt – een sterfgeval, een scheiding, een faillissement – is de kans op teleurstelling groot. Betrokkenen zijn overgeleverd aan het lokale recht. Ook als de vermogensplanning wel op papier staat, is daarmee niet gezegd dat alles juridisch volledig is dichtgespijkerd. Nationale regels zijn voortdurend aan verandering onderhevig. Nederland, waar het erfrecht en de erfbelasting vrij recent zijn aangepast, is daarop geen uitzondering. Het kan daarom gaan kwaad de internationale vermogensplanning regelmatig op rechtsgeldigheid te laten checken.’

Betere regelgeving in verschiet

Toch is er ook goed nieuws voor particulieren met vermogen in het buitenland. De afwikkeling van grensoverschrijdende erfenissen binnen Europa wordt binnenkort mogelijk een stuk eenvoudiger. Er zijn plannen om overal het recht van de nationaliteit te laten gelden, tenzij bij testament iets anders is vastgelegd. ‘Een enorme vooruitgang,’ erkent Ten Wolde. Maar of daarmee alle problemen de wereld uit zijn, betwijfelt hij: ‘De uitvoering zelf blijft mensenwerk. Daarbij blijft goede begeleiding van groot belang.’